

Fiatalkorúak a büntetőeljárásban

Nyíregyházi Törvényszék
2016.

A betöltött évek és jelentőségük

életkor	jelentősége
12. életévét betöltötte, de a 18. életévét még nem	speciális szabályok
14. életévét ne nem töltött személy (gyermekkorú)	Nem büntethető! Kivéve: <ul style="list-style-type: none"> • emberölés • az erős felindulásban elkövetett emberölés • testi sértés • rablás • kifosztás elkövetőjét, ha a bűncselekmény elkövetésekor a 12. évet betöltötte és rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással
16. életév	Ha az elkövetéskor a 16. életévét betöltötte, emelkedik a kiszabható büntetés leghosszabb tartama
20. életév	Javítóintézeti nevelés nem rendelhető el azzal szemben, aki az ítélet meghozatalakor a 20. életévét betöltötte
21. életév	Büntetés-végrehajtás során van jelentősége: „nagykorúsítás”, illetve javítóintézeti elbocsátás

Büntetőeljárás

- A büntetőeljárás szereplői

Jogok

- megismerheti azt, hogy milyen bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják
- az iratokat megtekintheti
- észrevételeket tehet (pl. nem jól van írva a jegyzőkönyvben, nem kék hanem lila póló volt rajta)
- felvilágosításhoz
- indítványtétel joga (pl. hallgassák meg K.Péter-t is)
- jogorvoslati jog (ha valamilyen döntéssel nem ért egyet kérheti, hogy egy magasabb bírói fórum vizsgálja meg az ügyet)

Fiatalkorúakkal szemben kiszabható büntetések/intézkedések

- Javítóintézeti nevelés (1-4 évig terjedhet)
- Szabadságvesztés fiatalkorúak fogháza/ börtöne-legrövidebb tartalma 1 hónap leghosszabb 10 év (16.évét betöltött esetén 15 év)
- Elzárás min. 3 nap max. 30 nap
- Közérdekű munka (ítélet meghozatalakor 16. évét betöltötte)
- Pénzbüntetés (ha önálló keresete, jövedelme, vagyona van)
- Próbára bocsátás (1-2 évig)
- Jóvátételei munka (16. évét betöltötte az ítélet meghozatalakor)

Pártfogó felügyelet

- A pártfogó felügyelő segíti a fiatalok helyes irányú fejlődését. Egyéni pártfogó felügyelői terv alapján.

Fiatalkorúak a büntetőeljárásban

1. Az életkor jelentősége a büntetőjogban

Az előadás címében szereplő fiatalkorú fogalma a Büntető törvénykönyvben meghatározott fogalom. (Btk.105.§ (1) bekezdés)

A törvényi megfogalmazás szerint fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem.

Amint az a fenti megfogalmazásból is kitűnik a fiatalkorú olyan személyt takar, aki valamilyen a büntető törvénykönyvbe ütköző cselekményt követett el. Az életkornak jelentős szerepe van a büntetőjogban, és a büntető-eljárásjogban is. Bizonyára hallottatok az életkor alsó korhatárával kapcsolatos jogalkotói vitákról.

Milyen életkoroknak van jelentősége a magyar büntetőjogban?

Nézzük át az alábbi táblázat alapján: (2.dia)

életkor	jelentősége
12. életévét betöltötte, de a 18. életévét még nem	speciális szabályok
14. életévét be nem töltött személy (gyermekkorú)	Nem büntethető! Kivéve: <ul style="list-style-type: none"> • emberölés • az erős felindulásban elkövetett emberölés • testi sértés • rablás • kifosztás elkövetője, ha a bűncselekmény elkövetésekor a 12. évét betöltötte és rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással
16. életév	Ha az elkövetéskor a 16. életévét betöltötte, emelkedik a kiszabható büntetés leghosszabb tartama

20. életév	Javítóintézeti nevelés nem rendelhető el azzal szemben, aki az ítélet meghozatalakor a 20. életévét betöltötte
21. életév	Büntetés-végrehajtás során van jelentősége: „nagykorúsítás”, illetve javítóintézeti elbocsátás

2. A büntető eljárás szereplői (dia 3)

A dián egy ítélelhirdetés látható. A pulpituson középén foglal helyet a bíró, ruhájának megnevezése: talár. A képen minden szereplő áll, ugyanis az eljárási törvényeink szerint az ítéletet a bíróság állva hirdeti ki, és az eljárás többi szereplője azt állva hallgatja végig. Kivételnek természetes a bíró/tanácselnök engedélye alapján van lehetősége.

A bíró két oldalán a képen két ülnök látható. Az ülnök olyan személy, mint például az Egyesült Államokban az esküdt, aki a helyi lakosok közül kerül ki, jelentkezés, majd választás alapján. Az ülnöknek az eljáró bíróhoz hasonló jogai vannak, kérdezhet, és véleményét a határozat meghozatalakor is kikéri a bíró. Előfordulhat olyan eset is, hogy az ülnökök leszavazzák a bírót, és akkor az ő döntésük lesz az irányadó, például a büntetés kiszabása során. A bíró iránymutatást ad az ülnököknek, megmagyarázza a jogi kifejezéseket, ismerteti a kialakult bírói gyakorlatot, melyet figyelembe kell venni a döntés meghozatalakor.

Ülnökök azonban csak az ügyek meghatározott csoportjainál szükségesek. A fiatalkorúak bírósága minden esetben két ülnökkel jár el, mely ülnökök közül az egyik pedagógus. Ennek indoka az, hogy a pedagógus ülnökök ismerik a fiatalkorúak életkori sajátosságait, csoportszokásokat stb.

A másik ügycsoport ahol ülnök is részt vesznek a bíráskodásban az a törvényszék első fokú ügyei, azok a bűncselekmények, melyekre a törvény 15 évig terjedő vagy annál súlyosabb szabadságvesztés kiszabását is lehetővé tesz, illetve a törvényben meghatározott bűncselekmények. Néhány példát kiemelve: emberölés, emberrablás, emberiesség elleni bűncselekmények (népirtás), állam elleni bűncselekmények.

A kép jobb oldalán a monitor mögött a bíróság tagja, a jegyzőkönyvvezető ül, aki a tárgyaláson elhangzottakat rögzíti. Mellette piros zsabóval (gallérral) ellátott talárban van az ügyész.

A büntetőeljárás az ügyészi vádon alapszik, a vád az, ami tartalmazza, hogy ki ellen, milyen büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt kívánja az eljárás lefolytatását az ügyészség. Az ügyésznek a kötelessége az, hogy ami a vádban szerepel azt bizonyítsa, és a bizonyítékokat a bíróság rendelkezésére bocsássa.

Az eljárás első szereplője a nyomozó hatóság. Amennyiben a nyomozó hatóság úgy látja, hogy az adott elkövetővel szemben büntetőeljárást kell lefolytatni, az erre vonatkozó javaslatát megküldi az ügyésznek, aki eldönti, hogy vádat emel, vagy sem.

Ha vádat emel, akkor kezdetét veszi a bírósági eljárás.

Vannak azonban olyan bűncselekmények, melyek feljelentésre indulnak. Ilyenkor a sérelmet szenvedő fél feljelentése szükséges az eljárás lefolytatásához. Például: ha valaki a Facebookon olyan kifejezéseket használ valakiről, amely arra a személyre nézve sértő, az már alkalmas lehet a magánindítvány előterjesztésére.

A kép bal oldalán látható a védőügyvéd. Fiatalkorúak ügyében védő képviselése kötelező!

A kép bal oldalán zöld négyzettel kitakarva a vádlott található.

3. A fiatalkorú vádlott

Azt már tudjuk, hogy ki a fiatalkorú. Vádlott az a személy, aki ellen vádat emeltek, ő büntetőjogi felelősségéről dönt a bíróság. A bíróság dönthet úgy is a lefolytatott bizonyítási eljárást követően, hogy a vádlottat az ellene emelt vád alól felmenti, vagy vele szemben büntetést szab ki.

A 12-14 év közötti fiatalkorúakra vonatkozó szabályozás:

Az 1878. évi büntető törvénykönyvben 12. év volt a büntethetőség alsó korhatára. Korábbi időszakokban, mint manapság is, ahhoz, hogy fiatalkorú személyt megbüntessenek szükséges volt a megfelelő értelmi és erkölcsi fejlettség. Ennek vizsgálata a bíró feladata volt, aki a Tízparancsolatot mondatta el az érintett személlyel. Ha el tudta mondani, akkor elég értett volt ahhoz, hogy tudja és megértse azt, hogy amit elkövetett az bűncselekmény, és ha ezt tudja, akkor meg is lehetett büntetni érte.

Az államok eltérően határozzák meg azt az életkort, ami lehetővé teszi a büntetőjogi felelősség megállapítását.

1961. évtől 2013. július 1. napjáig a büntethetőség alsó határa a 14. életév volt, majd ezt követően bizonyos a táblázatban (2. dia) felsorolt bűncselekmények esetében ez a korhatár 12. évre csökkent.

Tehát ha

- Józsika 11 éves születésnapjait buliját a McDonald's-ban rendezik, és Józsika valamiért megharagszik a szülőkre, megöli őket akkor **nem büntethető**
- 12. születésnapja esetén, ha éjfél előtt 10 perccel apját öli meg, éjfél után 10 perccel anyját öli meg **csak az anyja megölése miatt vonható felelősségre**

A 12-14 év közötti fiatalkorúaknak azt a képességét, hogy tudják-e, hogy az amit elkövetnek bűncselekmény, és ennek következményeit felismerik-e ennek megítélése szakkérdés. Olyan orvosszakértő, pszichiáter vizsgálja meg ezeket a fiatalkorúakat, akinek az ilyen területen speciális tudása van.

A fiatalkorúak jogai (4.dia)

Józsika példáját követve, a büntetőeljárás folyamatának bemutatása:

- 12. születésnapja esetén, ha éjfél előtt 10 perccel apját öli meg, éjfél után 10 perccel anyját öli meg **csak az anyja megölése miatt vonható felelősségre**

Józsikát a rendőrségen gyanúsítottként hallgatják ki. Gyermekmeghallgató szobában, amely egy barátságos helyiség, színes falakkal, játékokkal, fotelek berendezve. Ezeket a szobákat nem csak a gyanúsított, hanem a tanúk kihallgatásánál is használják. Sajnos sokszor ugyanis a gyerekek akár áldozatként, akár tanúként érintettek lehetnek bűncselekmények során. Tanúként úgy, hogy például Jancsikának volt egy húga Juliska, aki látta, hogy Jancsika mit csinált, és erről őt is meg fogják hallgatni. A Nyíregyházi Törvényszéken is van ilyen szoba, melyet meg az előadás végén meg lehet nézni.

A törvényes képviselőt (szülő, nagykorú hozzátartozó) a rendőrség értesíti a kihallgatásról, azonban a jelenléte nem kötelező.

A bírósági tárgyaláson a bíró számba veszi a megjelenteket, majd az ügyész ismerteti a vádiratot, amely tartalmazza, hogy kit, milyen bűncselekmény elkövetésével vádol az ügyészség. A vádirat azt is tartalmazza, hogy hogyan történt a cselekmény, és a bizonyítékok felsorolását. Ezt követően kerül sor a

bizonyítási eljárás lefolytatására, ahol először a vádlottat hallgatja meg a bíróság. Ha több vádlott is van, akkor a vádlott társak nincsenek bent a tárgyalóteremben addig, míg a kihallgatásuk meg nem történik. Ha a bíróság ellentmondást észlel a vallomások között, akkor ezt az ellentmondást megpróbálja feloldani, kideríteni, hogy mi történt valójában.

A gyanúsított kihallgatása megkezdésekor a gyanúsítottat/vádlottat figyelmeztetik a vallomás megtagadásának jogára, hamis vád tilalmára (azt jelenti, hogy ne mondja azt, hogy nem is én voltam, hanem Zsoltika, amikor Zsoltika nem lehetett az elkövető és ezzel ő is tisztában van), kérdezési, észrevételezési és indítványtételi jogára.

A vádlott(ak) kihallgatását követően, a tanúk kihallgatására kerül sor.

Ha a tanú 14. életévét be nem töltött személy, őt a tárgyaláson nem lehet kihallgatni, hanem az ő kihallgatására speciális szabályok vonatkoznak. Erre a rendelkezésre azért van szükség, mert az ilyen tanút védeni kell attól, hogy a tárgyaláson jelen lévő vádlottal találkozzon.

Ha a 14. életévét betöltötte a tanú, de a 18. életévét még nem: az ilyen tanút közvetlenül idézi a bíróság (neki küldik ki a levelet, hogy mikor kell megjelennie), a törvényes képviselőjével is közlik az idézést, mert neki kell gondoskodnia arról, hogy a tanú megjelenjen a tárgyaláson.

Amennyiben szükséges szakértő meghallgatására is sor kerülhet.

Amikor a bíróság a bizonyítási eljárást lefolytatta és álláspontja szerint el tudja dönteni, hogy elkövetett-e bűncselekményt a vádlott, akkor kerül sor az ítélethirdetésre.

Az ítéletet zárt tanácskozás után (a bíróság tagjain kívül más nem lehet jelen) nyilvánosan hirdeti ki a bíróság.

Így visszaérkeztünk a dia 3. képhez.

Két eset lehetséges: bűnösnek mondják ki a vádlottat vagy felmentik.

Milyen büntetéseket szabhat ki a bíróság fiatalkorú vádlottal szemben? Dia

Pártfogó felügyelet lényege

A tárgyalás végén jogorvoslati nyilatkozatokat lehet tenni:

A.) tudomásul veszi az ítéletet, azaz elfogadja

B.) nem ért vele egyet- fellebbezést jelent be

C.) 3 nap gondolkodási időt kér – megbeszéli az ügyvédjével, átgondolja, ha nem jelent be ezen idő alatt fellebbezést, akkor a három nap elteltével a bíróság úgy tekinti, mint aki elfogadja

Ha az ügyész, vádlott, védő tudomásul veszi az ítéletet az végrehajthatóvá válik.

Pl. ha pénzbüntetést kapott, akkor a felhívást követően be kell fizetni a pénzbüntetést.

Ha valamelyik fél fellebbezést jelent be, akkor a felsőbb bíróság fogja elbírálni az ügyet.